

СТВОРЕННЯ КІНОКЛУБІВ І ПРОВЕДЕННЯ КІНОДИСКУСІЙ: ІДЕЇ І ПОРАДИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЬСТВА

edcamp
UKRAINE

ОСНОВНІ АСПЕКТИ

Кіно – одне з тих видів мистецтва, яке чомусь досі не вивчається або вивчається дуже мало у школах. Як і з книжками, дивитися кіно можуть усі, але не всі вміють розуміти кіно. Чому цей фільм важливий? Чому він мені подобається? Як це зроблено? І як я можу зняти щось настільки ж круте? Кіноклуб не замінює професійної освіти, але він, крім іншого, може дати поштовх для тих, хто хочуть розвиватися у цій сфері.

Навіть для тих, хто не мають бажання розвиватися в кіно професійно, кіноклуб – це місце зустрічі й дружби, клуб за інтересами, місце, де можна говорити на теми, які просто так не порушиш у звичайній розмові. І місце, де можна відкрити по новому давно знайомих людей і відкритися самим. Для педагога кіноклуб – іще одна можливість надання неформальної освіти для учнівства, залучення їх до спільного корисного дозвілля. І якщо дітей цікавить саме спільний перегляд кіно з друзями, то вчителю чи вчительку – дискусія після перегляду, думки й погляди дітей, розкриття їхніх талантів і опанування ними нових навичок. Із часом деякі діти також звикнуть до дискусій, будуть чекати на них не менше, ніж на перегляд кіно. Але не чекайте, що з першої ж зустрічі всі зможуть відкритися та вільно обговорювати свої враження, ділитися емоціями та думками з приводу побаченого. Якщо ви бачите під час перших зустрічей «мовчунів» чи «мовчункок», не поспішайте робити висновки, адже вони можуть розкритися в подальшій роботі. Можливо, ви просто ще не дивилися «їхній» фільм. Дайте їм на це і час, і різні формати роботи. Ви збираєтеся для того, щоб набувати нових знань і формувати навички. Та й саме обговорення може бути різним – кожен і кожна можуть розкрити свої таланти словесно чи творчо (через малюнки, музику, інші вправи тощо).

Кіноклуб – це системна і тривала у часі робота, яка може бути у вигляді факультативу, гуртка, класних годин чи навіть складовою уроку, щоб закріпити ту чи іншу тему. Радимо сформувати для кіноклубу сталу малу групу, щоб отримати найкращий результат від спільної роботи. Однак загальношкільні перегляди до певного дня чи свята теж можливі.

Але це більше про відзначення, вшанування, актуалізацію певної теми та про виховний вплив, ніж про навчання і формування навичок. Кіноклуб можна влаштовувати змішаний (діти + батьківство) чи суто вчительський – усе вищесказане про розкриття талантів і покращення стосунків справедливе й для таких кіноклубів.

Важлива нотатка про місце перегляду

Ми розглядаємо зараз проведення кіноклубу в школі, радше за все, в актовому залі або в класі. Це залежить від вашої конкретної ситуації. Але можливо також проводити кіноклуб онлайн. Також можна влаштувати спільний похід до кінотеатру, якщо він є у вашому населеному пункті, а потім зібратися після перегляду в кафе, щоб обговорити побачене. Проте це обмежує вас стрічками, якійдуть зараз у прокаті, й звужує ваші можливості модерувати й збагачувати дискусію – ви зрозумієте це, коли ми поговоримо про модерацію. Тому найкращий спосіб дивитися кіно в кіноклубі ми докладно описали нижче. Але найголовніше у створенні кіноклубу – це рішення його створити.

Після кількох перших переглядів може виникнути ідея перетворити ваш кіноклуб на тематичний і дивитися тільки, наприклад, французькі фільми, або тільки мультфільми, чи тільки кіно про тварин. Цей вибір можете зробити лише ви, зважаючи на власні інтереси й освітні потреби. Але радимо поцікавитися у ваших глядачків і глядачів – чи буде їм цікавий такий суто профільний кіноклуб? Також можна створювати тематичні періоди – скажімо, місячник фільмів про історію певної країни, або дивитися взимку тільки кіно про Різдво, або присвятити рік фільмам певних режисера чи режисерки. Якщо ж вам припаде до душі документальне кіно, то наші друзі та партнери Мережа DOCU/CLUB дає можливість створити свій кіноклуб із доступом до великої колекції документальних фільмів українською. Подати заявку на його створення [МОЖНА ТУТ](#).

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕГЛЯДУ

Дублювання й озвучка

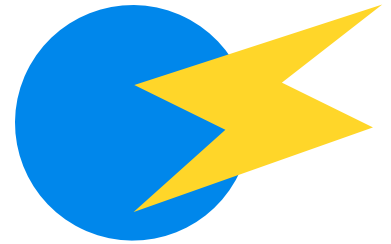
Перегляд іноземних фільмів у дубльованому вигляді чи з субтитрами – питання смаку. Для дітей ми рекомендуємо завжди використовувати озвучку чи дубляж. Для старших класів і дорослих уже можна розглянути варіант із субтитрами. Недоліки субтитрів очевидні: треба відволікатися від картини на текст, треба вміти швидко читати. Переваги теж є: важливу частину акторського таланту становить голос, також деякі важливі деталі, як-от гру слів, інтонації, акценти неможливо відтворити в дубляжі чи озвучці. Насправді, дивитися фільми із субтитрами можна звикнути доволі швидко. А якщо ваша аудиторія налаштована до вивчення кіномистецтва серйозно, субтитрування іноземних фільмів – необхідна складова на цьому шляху.

Обмеження за віком

У багатьох фільмів є українські обмеження за віком, у деяких – ні. Можна орієнтуватися на систему Американської кіноасоціації (MPAA): **G (General audiences)** – немає обмежень за віком; **PG (Parental guidance suggested)** – дітям рекомендується дивитися фільм з батьками (чи в нашому випадку з учителем/-кою); **PG-13 (Parents strongly cautioned)** – діти до 13 років допускаються на фільм тільки з батьками; **R (Restricted)** – підлітки до 17 років допускаються до фільму тільки в супроводі когось зі батьків або законного представника/-иці; **NC-17** – особи, які не досягли 17 років, до фільму не допускаються.

Докладніше про рейтинги та категорії можна прочитати [ТУТ](#).

ТЕХНІЧНІ МОМЕНТИ

Починати треба саме з цього. Без обладнання кіноклуб неможливий. Лише після того, як ви технічно забезпечите покази, можна рухатися далі. Ми знаємо лише три інструменти для показу кіно: проєктор, великий екран («плазма») або онлайн-покази.

Проєктор

- » **Переваги.** Дає найкращі можливості для перегляду для будь-якої кількості людей. Легко масштабувати розмір зображення. Створення атмосфери кінотеатру. Дешевше «за плазму».
- » **Недоліки.** Потребує затемнення приміщення та білої поверхні для проєкції. Іноді потребує додаткових налаштувань – розмір проєкції, співвідношення сторін екрану. Має потужну систему охолодження, яка «шумить». Потребує окремої розетки. Потребує ноутбука чи комп'ютера як джерела відео. Не має виходу звуку, тому потребує окремої акустичної системи. Споживає багато енергії.
- » **Особливості.** Затемнення приміщення допомагає глядацькому колу зосередитися на фільмі.

Телеекран або «плазма»

- » **Переваги.** Дає можливість відтворювати фільм безпосередньо з носія – наприклад, «флешки». Простий у налаштуванні.
- » **Недоліки.** Різні екрани мають різні особливості відзеркалення – іноді під гострим кутом зображення не видно зовсім, або видно зі спотворенням. Розмір екрану в декілька разів менший за те, що може дати проєктор. «Плазма» дорога. Найчастіше має слабкий звук, тому також потребує окремої акустичної системи.
- » **Особливості.** У намаганні знайти місце для екрану (найчастіше це на столі перед класом) є ризик впустити та пошкодити екран. Стационарно розташована під стелею «плазма» придатна лише для коротких відео. За півтори-дві години перегляду фільму під стелею у людей може розболітися шия або голова.

Онлайн-показ

- » **Переваги.** Робити це можна не виходячи з дому. Тим паче, перегляд може бути як одночасний, наприклад, у зумі, так і попередній, коли кожен і кожна можуть влаштувати перегляд наодинці в будь-який зручний час до домовленої зустрічі кіноклубу, а потім обговорювати.
- » **Недоліки.** Як і будь-яка інша освітня діяльність, це краще працює у варіанті живої присутності, ніж у дистанційному форматі.

Ноутбук або комп'ютер

Ми не радимо влаштовувати перегляд з екрану ноутбука або комп'ютера для групи більшої за 3-4 особи. Це – спотворення самої ідеї кіноперегляду й дуже незручно. Але цю техніку можна використати як джерело відео. Після підключення проєктора натисніть кнопки «Windows+P» й оберіть «Повтор / дублювання екрану» або «Розширення екрану».

МОДЕРАЦІЯ

Ще перед початком планування вашого першого кінопоказу підготуйтеся до того, щоб бути модератором / модераторкою вільної дискусії рівних людей. Зауважте, це виходить за межі звичних взаємин «учитель-учень». А дискусія зовсім не схожа на урок. Так, ви все ще залишаєтеся педагогом, але часто діти забуватимуть про вашу присутність і починатимуть говорити вільніше. Це – добра ознака, проте будьте готові до особливостей такої дискусії. А якщо ви влаштовуєте вчительський кіноклуб, вам точно треба вміти модерувати. Наші друзі й партнери Мережа DOCU/CLUB пропонують пройти навчальний онлайн-курс для формування базових навичок модерації. Пройти навчання можна [ТУТ](#). Для модерації вам знадобляться 5 навичок.

1. Формувати настрої дискусії

Інколи глядачі й глядачки схильні приділяти багато уваги екшен-сценам, жартам, або провокативним моментам, не звертаючи увагу на важливі концепти за ними. Спрямуйте бесіду, якщо це потрібно. Але не зловживайте – іноді треба й поговорити про екшен.

Наприклад: «Міцний горішок» – фільм не про вибухи, тероризм та білу майку, але про винахідливість, стійкість наодинці з ворогом, про відданість коханій людині.

2. Розподіляти час між усіма особами, які беруть участь у дискусії

Ви здивуєтеся, наскільки жваво й докладно може обговорювати кіно дитина, яка соромиться сказати два речення на уроці. Але буває, що учасник/-иця дискусії говорить дуже довго, не даючи іншим часу на висловлення. Спробуйте зупинити цей монолог: «підсумуйте» й переадресуйте запитання іншій людині.

Наприклад: «Славко, це дуже цікаво, дай-но я підсумую твої думки. Ти вважаєш, що Грінч зневажав Різдво через те, що йому не вистачало любові від близьких. А є в когось така ж або протилежна думка?».

3. Припиняти сварки

Кіно – це мистецтво, не наука. А значить, тут можуть бути і точно будуть протилежні думки й різне сприйняття ідей, прийомів, героїв і героїнь, концептів. Якщо дискусія потрапляє у «небезпечну ділянку», де сторони непримиренні, зупиніть це й спрямуйте їхні думки на щось інше в фільмі. Бажано, на достатньо близьку тему, щоб учасники/-иці дискусії не почувалися позбавленими права говорити. У той же час це «щось інше» має бути достатньо далеко від теми суперечки, інакше все знову може повернутися на «небезпечну ділянку».

Наприклад: «Так, питання, із ким мала б зустрітися Герміона Грейнджер, дуже складне. А, доречі, що ви думаєте щодо почуттів Северуса Снейпа до мами Гаррі Поттера?».

4. Давати висловитися всім

Як і в попередньому пункті, пам'ятайте, що кіно – це мистецтво. А значить, свої думки щодо фільму можуть мати кожен і кожна. Якщо під час дискусії хтось зовсім не висловлюється, дайте йому / їй можливість сказати щось. Навіть якщо людина не має оригінальної думки, вона може підтримати чиюсь точку зору або додати до неї нові аргументи, засновані на своєму унікальному життєвому (у тому числі глядацькому) досвіді.

Наприклад: «Марічко, я знаю, що ти жила півроку в Польщі. Чи часто ти там чула розмови про Другу світову війну? Що розповідають про це у польській школі?».

5. Спиратися на досвідчених глядачок і глядачів

Якщо це не перша ваша дискусія, ви вже знаєте, що хтось із присутніх має значний глядацький досвід, формулює цікаві думки, має оригінальну точку зору. Якщо дискусія переходить у фазу, коли всі говорять «Я погоджуюся з попереднім висловлюванням», спробуйте підживити бесіду, звернувшись до такого «помічника/-иці». Можливо, він чи вона має неочікуваний погляд.

Наприклад: «Дійсно, дорослішання Більбо Бегінса очевидне всім. Петре, а ти, я знаю, дивився «Володаря пернів», де нам показали Більбо десятиріччя потому. Чи залишився він там таким, яким ми побачили його у фіналі «Гобіта»?».

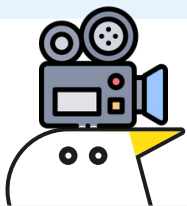
ПІДГОТОВКА ДО ПЕРЕГЛЯДУ

Вибір фільму

Радимо обирати до перегляду фільм, який ви самі вже дивилися, й розумієте його потенціал для дискусії. Беріть до уваги аудиторію: люди якого віку до неї входять, який мають глядацький досвід, які навички аналізу мистецьких творів, які інтереси. Щоб підтримувати цікавість різних людей до вашого клубу, чергуйте картини за різними критеріями: жанрами, країною походження, роком створення, авторами, темами. Пам'ятаєте, ми згадували про місячники якоїсь теми? Це цікаво й корисно для дискусій – порівнювати фільми на одну тему. Але це може відвернути від кіноклубу частину аудиторії, яка не зацікавлена в цій темі. Звертайте увагу на важливі дати: присвячуйте перегляди подіям, ювілеям, святкам. Якщо ваша аудиторія – учнівство, порадьтеся з колегами: що зараз діти вивчають на уроках літератури, історії, географії, іноземної мови?

Дослідження

Навіть якщо ви самі вже подивилися фільм, цього замало. Треба дізнатися більше про події, на основі яких створено сценарій, про режисера/-ку і акторський склад, про жанр і тенденції кіномистецтва, які можна побачити у цій стрічці. Дуже корисно буде почитати рецензії як професійних критиків/-инь на фільм, так і «звичайної глядацької аудиторії» – так ви передбачите деякі реакції аудиторії вашої. Усе це набагато корисніше навіть за перегляд фільму, бо надає вам набагато більше думок та ідей для модерування дискусії.

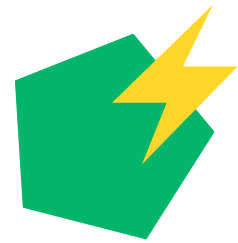
Спільна робота

Ви можете організувати покази самостійно. Але краще, якщо вам хтось допомагатиме. Використовуйте перегляд фільму як можливість співпраці для ваших майбутніх глядачів/-ок. Деякі завдання можуть виконати діти, якщо ви проводите перегляд з учнівством.

Атмосфера

Наприклад, якщо герой чи героїня фільму полюбляє якийсь напій, чому б не пригостити ним усіх? Знайти рецепт і втілити його можуть діти. Перегляд можна прикрашати декораціями, які зроблять ваші помічники/-иці, тематичною музикою, яку вони знайдуть. Ці маленькі деталі занурять в атмосферу фільму і глядацьку аудиторію, і тих, хто займалися їх утіленням. Можна навіть розіграти сценку з попередніх фільмів. Експериментуйте.

ПІД ЧАС ПЕРЕГЛЯДУ

Вступне слово

Підготуйте вступне слово – розкажіть трохи про режисера/-ку, сценаристів/-ок, акторів/-ок, видатних учасників/-иць знімальної групи, джерела для сюжету та длянатхнення авторів. Остерігайтеся створювати атмосферу штучно або викликати емоції, які має викликати перегляд. Розкажіть, чому обрали саме цей фільм. А також попросіть усіх додивитися фільм до самого кінця – під ним ми маємо на увазі всі титри, адже вони теж є частиною фільму та важливою складовою культури перегляду кіно-продуктів. Намагайтеся уникати «спойлерів» (передчасне викриття сюжету). Обмежте час для вступного слова 2-3 хвилинами.

Смачні атрибути

Якщо забажаєте і якщо це буде прийнятно для обраної теми фільму, самотужки або спільним коштом придбайте щось поїсти й попити. Але будьте обережні, не перетворюйте перегляд на застілля. Рекомендуємо залишати смаколики на дискусію після фільму. Але якщо комусь хочеться перехопити печиво перед переглядом – нічого страшного.

Створіть атмосферу

Інколи настрої, особливо для легких, позитивних фільмів, можна підсилити ззовні. Якщо це фільм про якусь епоху, можна влаштувати костюмовану вечірку до та після перегляду. Але це потребує великих зусиль і ресурсів від усіх учасників/-иць. Тому радимо залишити цей варіант на дуже особливі покази. Інколи достатньо однієї деталі – пам'ятаєте, що ми писали про атмосферу, улюблений напій героя або героїні і ваших помічниць і помічників?

Розминки для мозку

Дуже успішно перед початком перегляду проходять вікторини або «квізи», хоча підготовка запитань і потребує чимало часу. Темою для вікторини можуть бути біографії авторів/-ок фільму або загальна тема стрічки. Наприклад, для вестерну пасують запитання про історію США, для фільму про космос – цікавинки з астрономії тощо. Призами можуть бути смаколики.

Тиша і спокій

Нагадайте перед початком перегляду, що смартфони потрібно перевести у тихий режим, що не можна голосно розмовляти. Але не сподівайтесь, що всі будуть мовчати – не забороняйте людям тихенько переговорюватися під час перегляду, бо емоції потребують вираження. Але якщо це явно заважає іншим – нагадайте проправило тиші. Якщо ви дивитесь через проектор, потрібно затемнити приміщення. Якщо транслюєте кіно на «плазму», усе одно зробіть освітлення меншим. Побажайте всім цікавого й усвідомленого перегляду й нагадайте, що після фільму на всіх чекає дискусія.

ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРЕГЛЯДУ

Вимкніть проєктор / екран, увімкніть світло, якщо потрібно. Зберіться в коло або сядьте так, щоб усі бачили обличчя одне одного й чули, що говорить інша людина. Це вкрай важливо! Будь ласка, не робіть обговорення у форматі, коли діти сидять за своїми партами і бачать лиш потилиці перед собою.

У великих групах вам може знадобитися налаштований та під'єднаний до гучномовця мікрофон. Ми пропонуємо простий формат дискусії, перевірений роками в одному з найстаріших харківських кіноклубів. Він дозволяє обговорити фільм будь-якого жанру в будь-якій аудиторії. Він не потребує особливих знань або зусиль від учасників і учасниць, але дає можливість висловитися кожному і кожній. До того ж формат простий, до нього всі легко й швидко звикнуть.

Етап I — Домовленості

Перед тим, як приступати до обговорення, радимо на самому початку сформувати групою певні домовленості. Випишіть їх на фліпчарті (можете навіть поставити підписи під цим документом). Наприклад, це можуть бути домовленості говорити по черзі, зберігати мобільну тишу, заборони на мову ворожнечі, не переходити на особистості, критикувати думки тощо. Під час дискусії буде зручно повертатися до них.

Етап II — Перші емоції

Ми рекомендуємо починати дискусію з питання про емоції: «Що ви відчували коли дивились фільм?», «До кого / чого вони виникали / кого стосувались? Чому?». Емоції первинні, тому краще розпочинати саме з них. Якщо ви бачите, що на самому старті є «провисання» і ніхто не хоче розпочинати, радимо, щоб модератор/-ка розпочав/-ла із своїх емоцій. Після цього можна запитати, чи хтось відчував/-ла щось подібне або відмінне.

Мета: Цей етап не тільки дає старт бесіді. Він також «ламає» страх висловлювання у деяких людей та робить усіх рівноцінними учасниками й учасницями дискусії. Не намагайтеся зробити так, щоб на цьому етапі висловилися кожен і кожна. Люди, які тільки встановлюють для себе простір довіри в цій спільноті, мають відчуття свободи і безпеки, повагу до людської гідності. Вони можуть дозріти до коментарів усередині чи в кінці дискусії.

Етап III — Перша думка

Запропонуйте відповісти всім по колу на два дуже прості запитання: «Чи сподобався вам фільм? Поясніть, чому, в одному-двох реченнях?». Адже пояснення ж можуть бути дуже різними: від «стрічка нагадала мені про важливість родинних стосунків» до «там були прикольні роботи». Ці відповіді рівноцінні, бо фільм, як комплексний твір мистецтва, працює з багатьма способами сприйняття – від простого миттєвого захвату до складного занурення у власні спогади й думки. У найкращих стрічках є і прості, і складні елементи, тому очікуйте найрізноманітніших відповідей.

Важливо: Намагайтеся дотримуватися правила «одна-дві фрази». Дехто одразу почне довге й усеохопне оцінювання фільму – миттєво зупиняйте такі спроби. Обіцяйте, що можливість висловитися розлогіше буде в наступному етапі. Проте це тільки рекомендація, адже ми живемо у важкі часи війни. Якщо ви бачите, що хтось починає говорити і плакати, то суворо дотримуватись однією-двома фразами не вийде. Дати людині емоційний вихід потрібно, а тоді, у слушний момент, запропонувати попити води, вийти подихати тощо.

Етап IV — Вільна дискусія

Це найдовший і найскладніший для вас як модератора/-ки етап. Тут запропонуйте всім охочим вільно висловлюватися про фільм, сценарій, акторський склад і гру, ділитися будь-якими власними враженнями. Можна сперечатися одне з одним. Саме на цьому етапі дискусія буде найпродуктивнішою. На вас тут чекають кілька можливих ситуацій.

» **1. Початкова тиша** — коли ви оголосите початок вільної дискусії, сміливість говорити першим або першою відчують не всі. Тому будьте готові одразу поставити конкретне запитання. Відповідати на нього буде легше, ніж просто почати говорити. Для кожного фільму це буде щось унікальне. Тому обов'язково сформулюйте декілька таких запитань заздалегідь.

Наприклад: «Чарлі Чаплін працював в епоху німого кіно, через це його гумор був більше схожим на пантоміму, інколи буфонаду. Чи залишається він актуальним сьогодні, коли ми всі звикли до вербального гумору?»

» **2. Проміжкова тиша** — у будь-який момент дискусія може «завмерти», тому що якусь тему вже обговорили. Тому вам потрібно збирати до пам'яті всі цікаві висловлювання, включно з думками, які лунали на першому етапі. Використовуйте їх, як початок нової теми для обговорення. Ускладнюйте запитання, одразу давайте якусь протилежну думку, щоб людині було, від чого «відштовхнутися». Проте й посидіти якийсь час у тиші та зібратися з думками — також іноді корисно, тож не бійтеся певних пауз.

Наприклад: «Тетяна на першому етапі казала, що їй було шкода Патрокла. Тетяно, можеш пояснити, чому саме його смерть викликала в тебе найбільші емоції? Чи не є смерть Гектора більш значущою для всієї історії?»

» **3. Ізоляція дискусії** — буває, що розмова переходить у діалог двох людей, які довго обговорюють якусь, нехай і дуже важливу, але одну тему. Наприклад, одна людина вважає, що стрічка романтизує насильство, а її опонент/-ка намагається довести, що за проявами насильства ховається внутрішній конфлікт героя. І так 10 хвилин. Це цікаво, але хороший фільм завжди більший за одну тему. Будьте уважні до таких ситуацій — у них немає чітких критеріїв, але ви маєте їх «відчути». У цьому вам можуть допомогти вирази нудьги на обличчях усіх інших учасників/-ниць дискусії. Змініть тему. Але будьте уважними — навіть за такої зміни є ризик, що нову тему почнуть «ізолювати» ті ж самі люди. Переадресуйте запитання комусь іще.

Наприклад: «Добре, Павле, Олесю, відкладімо на хвилинку питання, чи має Шрек право на спокійне життя у своєму болоті. Бо в цій історії є ще кілька цікавих персонажів, вартіх обговорення. Наприклад, усвідомлення Фіоною своєї природи. Іване, що ти думаєш про це?»

» **4. Занадто мистецький погляд** — хоча кіно це мистецтво, і в будь-кого може бути власна думка про стрічку, не дозволяйте безапеляційним, заснованим суто на почуттях, думкам превалювати. Не тому, що вони неправильні — зовсім ні. Просто такі висловлювання не залишають простору для обговорення. Одна людина від конкретної сцени відчула піднесення, а інша — сум. І на тому розійшлися. Намагайтеся вивести людину, яка схильна до таких висловлювань, на аналіз власних почуттів: чому саме така емоція? чи розуміє він або вона, як режисер досягнув такого ефекту? чи викликали інші фільми таку ж емоцію? Досліджуйте емоції разом.

Наприклад: «Так, ми всі погоджуємося, що історія «Хатіко» дуже зворушлива. Але чи викликала б вона такі ж емоції, якщо б замість собаки головну роль зіграла кішка? Чому взагалі, ми так співпереживаємо тваринам, але в той же час любляємо ковбасу?».

» **5. Вир емоцій** – часто навіть невинна розмова може перерости в сварку. Фільми торкаються дуже чутливих тем, апелюють до глибинних емоцій глядачів і глядачок, піддають сумніву їхні принципи, а інколи відверто провокують. Тому завжди будьте готові до того, що дві точки зору можуть зійтися у непримиримому протистоянні. Найперший тривожний дзвіночок, який сповістить про це, – ізольована дискусія, яку ми обговорили вище. Але іноді конфлікт може виникнути і між двома групамилюдей. Слідкуйте за розмовою, особливо за аргументами опонентів і опоненток. Якщо на аргументи не реагують, а натомість пропонують свої у відповідь, або якщо аргументів немає, або якщо звучать фрази на кшталт «ти не розумієш», «ценісенітниця», «просто в тебе не вистачає мозку це осягнути» – швидко зупиняйте цю суперечку. Безапеляційно й упевнено. І обов'язково змусьте опонентів припинити говорити. Коли настане тиша, перейдіть до іншої теми. Якщо ж дійшло до прямих образ, позбавте опонентів права слова до кінця дискусії або навіть попросіть їх покинути приміщення (але, звісно, так, щоб суперечка не продовжилася в коридорі).

Наприклад: «Усе! Ви тут ніколи не дійдете згоди. А інші теж хочуть висловитися. Оксано, що ти думаєш про музику в фільмі?».

У вас може скластися враження, що другий етап – це жахливе випробування і постійний стрес для всіх. Насправді ні. Ми описали лише труднощі, які можуть трапитися на цьому шляху. Але це буває рідко. Навпаки, майже завжди цей етап – чиста насолода від спостереження за польотом людської думки.

Нотатка: Іноді дискусії про фільм стають цікавішими за кіно. А іноді – ні. Під час цього етапу слідкуйте за аудиторією – чи вони зацікавлені? Чи хтось хоче висловитися? Чи не дремає хто-небудь? Це допоможе вам краще розуміти, що відбувається, і керувати процесом.

Мета: формальна – усебічне обговорення фільму. Справжня – бути почутими, і самим почути щось цікаве, краще зрозуміти одне одного, навчатися говорити і слухати, навчатися дискутувати, знайти спільні теми й інтереси, та й просто насолоджуватися розумними думками.

Важливо: незалежно від досвіду й віку аудиторії, дискусії про фільми майже завжди переходять в обговорення сюжету. Так, кожен фільм це, насамперед, цікава історія. Але кіно складається не тільки зі сценарію – є зображення, звук, акторська гра, спецефекти, монтаж. А іноді варто обговорити навіть палітру кольорів або акценти, з якими розмовляють персонажі. Якщо мета ваших кінопереглядів – потеревенити про різне у гарній компанії, можна обійтися й обговоренням сюжету. Нічого поганого в цьому немає. Якщо ж ваша аудиторія хоче краще розібратися в кінематографі, вам треба дуже ретельно добирати фільми, які демонструють видатний рівень якогось конкретного елемента кіномистецтва.

Етап III — Що я заберу із собою?

Запропонуйте всім по колу дати відповідь на одне просте запитання: «Який кадр чи сцена фільму сподобались найбільше або досі стоїть у мене перед очима?».

Цей етап схожий на перший тим, що він дуже стислий за часом, містить коротку оцінку, дає можливість висловитися всім. Також його важлива функція – дати цій дискусії логічне завершення.

Нотатка: Дехто не зможе назвати кадр або сцену. Допоможіть їм – із собою можна забрати музику, цитату або навіть атмосферу, яку створює фільм.

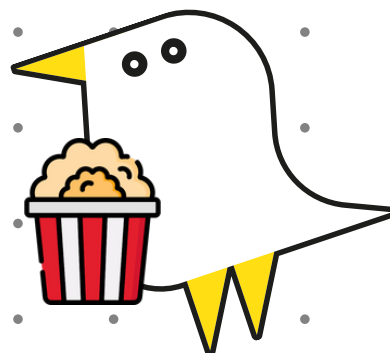
Мета: позитивне завершення. Можливість для кожного та кожної знайти фрагмент фільму, про який можна подумати після дискусії.

Важливо: як ішлося вище, люди часто обговорюють не фільм, а саме сюжет. Цей етап дає можливість віддати шану візуальній частині фільму. Навіть якщо учасник або учасниця наразі не схильні до аналізу соціально важливих сюжетних елементів, то точно зможе вловити щось одне, маленьке, але дуже емоційно важливе для неї або нього.

ДОДАЙТЕ ДЕТАЛЕЙ

Іноколи перед фінальним етапом або замість нього можна влаштувати додаткову дискусію про щось особливе, пов'язане з фільмом. Наприклад, запрошуючи на показ «Хатіко», попросіть усіх зробити фото власного песика чи іншої домашньої тваринки – під час обговорення кожна й кожен може показати світліну й розповісти про свого улюбленця. Або на дискусію фільму «Володар пернів» усі можуть узяти по якійсь особливій, цінній лише для неї / нього речі, і розповісти про неї. Фантазуйте й експериментуйте. Запропоновані нами етапи – лише основа для вашого унікального кіноклубу, який ви створюєте самі з вашими глядачами й глядачками.

Уклав Денис Куклін, організатор і модератор харківського кіноклубу,
з урахуванням рекомендацій Ніни Хоми, керівниці Мережі DOCU/CLUB ГО «Докудейз»